

Udkast til høringsnotat vedr. Københavns Kommunes Integrations- og medborgerskabs politik 2023-2026

Hørte myndigheder, organisationer og københavnere

Følgende organisationer har modtaget høringen:

Als Research, Amager Vest Lokaludvalg, Amager Øst Lokaludvalg, Amnesty International, Bispebjerg Lokaludvalg, Brobyggerne, Brønshøj-Husum Lokaludvalg, Christianshavn Lokaludvalg, Danmarks Restauranter og Caféer, Dansk Folkeoplysnings Samråd, Det nationale integrationsråd, DFUNK - Dansk Flygtningehjælp Ungdom, Dialog Forum, DI-Hovedstaden, Diversity Works, Fagligt Selskab for Tværkulturel Sygepleje, FH-Hovedstaden, Foreningen Lige Adgang, HORESTA, Indre By Lokaludvalg, Institut for Menneskerettigheder, Ishtar - De etniske rødstrømper, Kgs. Enghave Lokaludvalg, KOMKAR, Københavns Politi, LGBT Asylum, Mellempfolkeligt Samvirke, Mino Danmark, Nørrebro Lokaludvalg, Sabaah, Ungeråd KBH, Valby Lokaludvalg, Vanløse Lokaludvalg, Vesterbro Lokaludvalg, Ældrerådet, Østerbro Lokaludvalg

Herudover har lovforslaget været offentligt tilgængeligt på KK's hjemmeside samt været fremsendt til ca. 130 københavnere, som deltog i en indledende workshop, der blev afholdt på Københavns Rådhus i august 2022.

Modtagne hørings svar

Der er indkommet hørings svar fra følgende 24 høringsparter: ABF, Amager Vest Lokaludvalg, Bispebjerg Lokaludvalg, Brobyggerne, Brønshøj-Husum Lokaludvalg, Dekonstruer.dk, Diversity Works, FAKTI, FSB/Helhedsplanen for Tingbjerg, Kongens Enghave Lokaludvalg, Kringlebakken, Kvinfor, Københavns Kommunes Handicapråd, Københavns Kommunes Ældreråd, Københavns Politi, Københavns Stifts udvalg for religionsmøde, Mellempfolkeligt Samvirke, Nørrebro Lokaludvalg, Steno Diabetes Center, Tingbjerg Skole, Ungeråd KBH, Valby Lokaludvalg, Vesterbro Lokaludvalg, Østerbro Lokaludvalg.

Bemærkninger til politikken

Nedenstående bemærkninger fra hørings svarene er samlet i "generelle bemærkninger" samt i forhold til politikken delafsnit. Efter bemærkninger og forslag fremgår svar fra den ansvarlige forvaltning (parentes angiver den ansvarlige forvaltning).

08-6-2023

Sagsnummer I F2
2023-10011

Dokumentnummer i F2
92043

Sagsnummer i eDoc
2023-0264617

Sagsbehandler
Morten C.R. Spies

Generelle bemærkninger

Amager Vest Lokaludvalg anerkender og værdsætter Københavns Kommunes indsats for borgere med forskellige sociale udfordringer. Det foreliggende udkast til politik gennemgår en lang række af sådanne foranstaltninger og hjælpeprogrammer. Politikken indeholder en beskrivelse af workshoppet, der blev afholdt i august 2022 på Københavns Rådhus. Amager Vest Lokaludvalg havde flere deltagere med til arrangementet, som i høj grad fortjener ros, hvad angår kreativitet og gode rammer for at bringe københavnere sammen på kryds og tværs til drøftelse af et vigtigt emne. Udvalget finder dog, at diskussionerne desværre tit blev domineret af dem, der råbte højest, enten fordi de talte mere eller nedgjorde holdninger, der stod i kontrast til deres. Dette har umiskendeligt haft indflydelse på det input der er givet, hvorfor udvalget finder, at workshoppens resultater som data for politikken må betragtes som fejlagtige. Udvalget sætter på den baggrund spørgsmål ved borgernes egentlige bidrag og input til udkastet. Udvalget retter også en alvorlig kritik mod udkastets definition af problemfeltet som "ikke-vestlige" indvandrere. Udvalget finder, at man på den måde de facto udgrænser en særlig gruppe mennesker i henhold til deres kulturbaggrund, idet deres sociale problemer ses i lyset af deres oprindelse i "ikke-vestlige" lande. Udvalget bemærker, at den værste implikation af kulturtilgangen er den evige mistænkeliggørelse for anti-sociale holdninger og handlinger, såsom parallelsamfund, kriminalitet, social kontrol osv. Udvalget henviser til rammesætningen af politikken: "Målgruppen [...] er derfor ikke alle københavnere med etnisk minoritetsbaggrund, men dem, som på forskellige områder har helt konkrete integrationsbehov. Der kan fx være københavnere med etnisk minoritetsbaggrund, som er aktive medborgere i foreningslivet, og som bakkere op om deres børns trivsel og skolegang, men som har integrationsbehov hvad angår dansk kundskaber, beskæftigelse eller sundhed." Med henvisning til denne finder udvalget det mærkeligt at "kriminalitet, negativ social kontrol og manglende opbakning til demokrati og myndigheder" fremsættes som interessefelt for kommunens opsøgende arbejde. Dette bemærker udvalget er usammenhængende og synes hyklerisk. Selve definitionen "ikke-vestlige lande" finder udvalget tvivlsom. Udvalget peger på, at den sætter de fattigste lande i Afrika og Sydamerika på lige fod med Sydkorea og Japan, mens MENAPT kategorien ser bort fra de meget store forskelle i f.eks. uddannelsesniveaue mellem lande som Iran og Afghanistan. Udvalget peger desuden på, at alle de politiske tiltag handler om, hvordan denne særlige indvandrergruppe mangler noget, der skal rettes op på. Udvalget finder, at man bør være i stand til at fremhæve de særlige egenskaber, gruppen besidder, der bidrager eller kan bidrage til det danske samfund. Endelig bemærker udvalget, at en integrationspolitik, der berører "medborgerskab" uden at tage højde for de sociale og bureaukratiske udfordringer, der er forbundet med opnåelse af dansk statsborgerskab og disses prævalens blandt visse samfundsgrupper, forekommer ufuldendt og utilstrækkelig.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen tager bemærkningerne til efterretning og bemærker, at Københavns Kommunes definition af "integration" tager udgangspunkt i integrationsloven. Hensigten er at have fokus på de særskilte udfordringer, som kan relateres til målgruppens migrationserfaringer og deraf opståede integrationsbehov. Sociale problemer kan således opstå som følge af migrationserfaringer (fx manglende sprog eller kulturelle forskelle), men er ikke nødvendigvis knyttet hertil.

Endvidere bemærkes det fsva. brugen af "ikke-vestlige lande" og "ME-NAPT", at de pågældende definitioner indgår i politikken, da de anvendes af Udlændinge- og Integrationsministeriet til at definere målgruppen for integrationsindsatsen på nationalt plan. Forvaltningen finder det relevant, at lokale tal for København kan sammenlignes med nationale tal.

Bispebjerg Lokaludvalg bemærker at udvalget finder mange gode initiativer i politikken og udvalget er enig i, at det er betydningsfuldt for en vellykket integration at deltage i meningsfulde fællesskaber og at komme i arbejde og blive selvforsørgende. Samtidig finder udvalget, at der er brug for skærpet opmærksomhed på at nogle grupper, der f.eks. kæmper med ptsd, analfabetisme og kroniske sygdomme, sandsynligvis aldrig kommer til at lære flydende dansk eller kommer til at være jobparate, og derved ikke kan deltage i mange fællesskaber på lige fod med etniske danskere. Det er en meget lille gruppe, men det er vigtigt at sørge for, at der er plads til disse mennesker i samfundet, så de også kan finde meningsfulde fællesskaber. De har brug for støtte, uden at der er krav om aktivering, sprogkundskaber mm. Der er brug for at fastholde og lave tilbud til denne gruppe borgere. Det er ikke ensbetydende med, at man opgiver disse mennesker, men at man erkender deres livssituation og laver indsatser derfra. Mennesker med svære integrationsudfordringer har ofte samspillende udfordringer, der går på tværs af fagfelter og forvaltninger. Der er derfor brug for at samtænke de enkelte indsatser på tværs af forvaltninger. Der er behov for en erkendelse af, at integration også kan være at være en del af meningsfulde fællesskaber, selvom det er udenfor arbejdsmarkedet. Det kan både være i kommunalt regi, men i høj grad også i civilsamfundets foreninger. Selvom der er nogle, der på grund af traumer og analfabetisme, har store udfordringer med at lære dansk, vil de ofte være i stand til – og have et stort ønske om – at støtte deres børn i forhold til at få uddannelse og blive en del af det danske samfund. Det er vigtigt at støtte op om dette, da det har stor betydning for børn og unges vellykkede integration. Bispebjerg Lokaludvalg er særligt opmærksomme på en særlig gruppe kvinder med integrationsbehov, der har store vanskeligheder ved at få permanent opholdstilladelse og er socialt isolerede og usikre i det danske samfund. De er blandt de allersvageste og har brug for positiv særbehandling. De har brug for helt basale forudsætninger, så de kan blive en del af samfundet. Det er særligt organisationerne FAKTI og

Kringlebakken på Bispebjerg, samt Diversity Works på Nørrebro, der hjælper disse kvinder og sørger for, at de får støtte til eventuelt at komme ud af voldelige ægteskaber og kæmpe imod social kontrol og desuden få et netværk. Bispebjerg Lokaludvalg ser gerne, at foreningerne inddrages i det videre arbejde med politikken og specielt ift. at sikre, at der ydes en positiv særbehandling for disse kvinder.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen tager udvalgets bemærkninger til efterretning og vil have fokus på de nævnte pointer, herunder at der fortsat rettes fokus på kvinder med integrationsbehov og at indsatser samtænkes på tværs af forvaltninger. Forvaltningen vil drage omsorg for, at politikken fremmer en helhedsorienteret tilgang, hvor indsatser på tværs af forvaltninger koordineres i tråd med politikken princip B) om at politikken "I høj udstrækning gennemføres igennem videndeling og samarbejde på tværs af forvaltninger og med inddragelse af civilsamfundet for at skabe helhedsorienterede og koordinerede løsninger".

Brønshøj-Husum Lokaludvalg stiller sig generelt positiv overfor udkastet til integrations- og medborgerskabspolitik og bakker op om høringssvaret fra FSB/Helhedsplanen for Tingbjerg.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen tager bemærkningen til efterretning.

Dekonstruer.dk bemærker, at der bør være et større fokus på strukturelle barrierer fremfor individfokus. Endvidere foreslås det, at der anvendes én betegnelse om målgruppen, som bruges konsekvent.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen bemærker, at politikken er søgt formuleret, så den både favner et strukturelt og et individuelt fokus. Hertil kommer, at politikken suppleres af "Københavns Kommunes handleplan mod racisme, etnisk diskrimination og hadforbrydelser" som også har fokus på strukturelle barrierer for ligebehandling. Forvaltningen bemærker at det er præciseret, at betegnelsen for målgruppen i udgangspunktet er "københavnere med etnisk minoritetsbaggrund". I visse tilfælde benyttes supplerende betegnelser som fx "flygtninge", "tosprogede" og "personer med ikke-vestlig baggrund", hvilket bl.a. beror på, at der henvises til undersøgelser eller tiltag, som benytter disse betegnelser. Fx bruges betegnelsen "personer med ikke-vestlig baggrund" af Danmarks Statistik, mens der i Børne- og Ungdomsforvaltningen i forhold til konkrete indsatser ikke skelnes til børnenes baggrund - altså om de er fra fx "ikke-vestlige" lande. Derimod har forvaltningen en række indsatser, som er målrettet tosprogede børn med sproglige udfordringer, ligesom der er en række indsatser, hvor tosprogede børn indgår som en del af den samlede målgruppe.

Den boligsociale helhedsplan i Tingbjerg-Utterslevhuse - FSB, Steno Diabetes Center og Tingbjerg Skole bemærker at:

- 1) Udkastet til politikken er godt og gennemarbejdet.
- 2) At kommunens definition af "integration" med afsæt i integrationsloven, potentielt kan komme til at skygge for det ressource- og styrkeperspektiv, der fx karakteriserer lokalsamfundsarbejde/de bolig-sociale indsatser.
- 3) At det ikke kun er en gruppe af kommunens borgere der har behov for integrationsindsatser, men at kommunen i lige så høj grad har brug for at alle føler sig som anerkendelsesværdige medlemmer af det kommunale fællesskab.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen tager bemærkningerne til efterretning og bemærker, at forvaltningen vurderer, at den lovfæstede definitionen af integration med fordel kan suppleres af et ressource- og styrkeperspektiv i de lokale indsatser målrettede borgere med integrationsbehov.

FAKTI, Diversity Works og Integrationshuset Kringlebakken

takker for den afholdte workshop i august 2022, hvor organisationerne alle deltog og bemærker, at det er positivt, at integrationspolitikken taler den vellykkede integration op, har fokus på hvorvidt kommunen selv lever op til at være en mangfoldig arbejdsplads, samt at tiltag evalueres for at kunne dokumentere effekt og forandring. De tre organisationer bemærker endvidere, at:

- 1) Det er strukturelt meningsgivende, at Københavns kommunes integrations- og medborgerskabs politik 2023-2026 er opdelt i 6 fagområder. Samtidig bemærkes det, at 'københavnere med integrationsbehov' ofte har udfordringer, der går på tværs af fagområder og på tværs af forvaltningerne. Derfor anbefales det, at indsatserne i den kommende politik sammentænkes. Det er nødvendigt med en holistisk tilgang, hvor samarbejdet på tværs af forvaltninger og med civilsamfundet er i fokus.
- 2) Seneste Fællesskabsmåling fra VIVE viser, at 3 ud af 10 af de medborgere, der føler sig mest marginaliseret og uden for fællesskaberne er minoritetsetniske danskere. På den baggrund anbefaler organisationerne, at der lægges yderligere vægt på at styrke fællesskaberne i de frivillige sociale fællesskaber, der allerede eksisterer, og i et endnu stærkere samarbejde med civilsamfundet. Fakti, Kringlebakken og Diversity Works stiller sig gerne til rådighed i forhold til at sætte fokus på, hvordan vi også i København skaber de bedste rammer for de mest udsatte, og dermed øger både integration og medborgerskab.
- 3) Udfordringer i forhold til etnisk og religiøs diskrimination på fx arbejdsmarkedet, i sundhedsvæsenet og i lovgivningen bør adresseres. Fakti, Kringlebakken og Diversity Works peger på, at sådanne udfordringer skaber modborgerskab og anbefaler, at politikken i højere grad forholder sig til, hvordan vi i Danmark generelt bliver bedre til at skabe inkluderende miljøer.

- 4) At organisationerne gerne bidrager til at nå og arbejde med de miljøer, som rummer de svageste og dårligst integrerede borgere i kommunen, herunder udøvere og ofre for social kontrol.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen tager FAKTI, Diversity Works og Integrationshuset Kringlebakkens anbefalinger til efterretning og bemærker at:

- 1) Forvaltningen har et koordinerende ansvar for integrationsindsatsen og vil drage omsorg for, at politikken fremmer en helhedsorienteret tilgang, hvor indsats på tværs af forvaltninger koordineres i tråd med politikkens princip B) om at politikken "I høj udstrækning gennemføres igennem videndeling og samarbejde på tværs af forvaltninger og med inddragelse af civilsamfundet for at skabe helhedsorienterede og koordinerede løsninger".
- 2) Forvaltningen kvitterer for organisationernes indsats og tilbud om øget samarbejde. Forvaltningen anser civilsamfundet som en central medspiller og vil fremme inddragelsen af civilsamfundet i tråd med politikens formål.
- 3) Forvaltningen bemærker, at politikken suppleres af "Københavns Kommunes handleplan mod racisme, etnisk diskrimination og hadforbrydelser", som har fokus på forebyggelse af diskrimination og fremme af ligebehandling. Forvaltningen bemærker endvidere, at det vurderes at være uden for formålet med politikken, at adressere lovgivningsmæssige udfordringer.
- 4) Forvaltningen kvitterer for organisationernes indsats og tilbud om øget samarbejde om at nå de svageste og dårligst integrerede borgere. Forvaltningen vil række ud til organisationerne, såfremt der besluttes relevante indsatser på området.

Kongens Enghave Lokaludvalg sætter pris på at alle forvaltninger er gået sammen om en politik, dog finder udvalget, at flere områder overlapper hinanden, og at den samlede politik som følge heraf kommer til at mangle lidt sammenhæng. Udvalget finder det endvidere ærgerligt, at integration og medborgerskab ikke ses bredere end kun indvandrere og flygtninge. Udvalget bemærker i den forbindelse, at der fx også er andre borgere med forskellige handicaps, der er udenfor, som også bør integreres/inkluderes i arbejdslivet. Det handler for eksempel om borgere som er socialt udsatte, borgere på kontanthjælp osv. Udvalget bemærker, at udsatte borgere har brug for andre boformer samt at børn og unge af socialt udsatte også bruger kultur og fritidsområdet mindre. Udvalget anbefaler, at der bør gøres en samlet indsats for at få disse grupper af udsatte bedre inkluderet, f.eks. via styrkelse af FerieCamp på tværs af alle bydele.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen tager udvalgets bemærkninger til efterretning og bemærker, at forvaltningen vil drage omsorg for, at politikken fremmer en helhedsorienteret tilgang, hvor indsats på tværs af forvaltninger koordineres i tråd med politikens princip B) om at politikken "I høj udstrækning gennemføres igennem videndeling

og samarbejde på tværs af forvaltninger". Forvaltningen bemærker endvidere, at nærværende politik er målrettet indvandrere og flygtninge, da Københavns Kommune allerede har en række eksisterende politikker og handleplaner med bredere fokus på bl.a. socialt udsatte, herunder fx Plan for udsatte voksne 2021-2024 og Politik for Udsatte Byområder.

Københavns Ældreråd støtter op om, at Københavns Kommune arbejder for at fremme integration og styrke medborgerskabet i byen og bemærker, at:

- 1) Ældrerådet mener, at det er vigtigt med sprogundervisning, og at det er vigtigt at ældre med minoritetsetnisk baggrund har kendskab til kommunens forskellige tilbud. Det er afgørende, at kommunen generelt er opsøgende i forhold til at minoritetsetniske ældre benytter kommunens tilbud.
- 2) Ældrerådet mener, at der bør være et generelt fokus på at ændre reglerne om gebyr for tolkebistand, da reglerne kan være med til at skabe øget ulighed.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen tager Ældrerådet bemærkninger til efterretning og bemærker, at forslaget om at have fokus på reglerne om gebyr for tolkebistand vurderes at ligge uden for integrations- og medborgerskabspolitikens genstandsfelt som tager afsæt i, hvordan integration og medborgerskab fremmes inden for gældende lovgivning. Reglerne – som er afgrænset til sundhedsområdet – er reguleret i Bekendtgørelse om tolkebistand efter sundhedsloven. Det bemærkes desuden, at offentlige myndigheder ifølge forvaltningsloven har pligt til at gøre sig selv forståelige og sikre, at budskaber er forstået af modtageren. Derfor vil der i mange sager – fx på skoler og jobcentre – være mulighed for at få tildelt gratis tolkebistand af Københavns Kommune.

Københavns Stifts udvalg for religionsmøde bemærker, at udkastet indeholder mange gode overvejelser, men der savnes en anerkendelse af at religion også kan være en ressource i forhold til integration. Mange folkekirker gør et stort stykke arbejde i form af sociale indsatser, forebyggelse af ensomhed mm. Mange moskeer og kulturcentre er bevidste om deres ansvar for at bidrage til medborgerskab og naboskab. Udvalget finder det godt og fremsynet at der er fokus på samarbejde på tværs. Her ser vi en oplagt mulighed for også at inddrage ngo'er og trossamfund, der i mange tilfælde vil have tilbud, som kan understøtte det kommunale arbejde med integration.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen tager forslaget til efterretning og justeret politikken, så det fremgår, at folkekirken og øvrige trossamfund yder et stort stykke arbejde i form af sociale og faglige indsatser, som bidrager til medborgerskab og naboskab og som understøtter det kommunale arbejde med medborgerskab og integration.

Mellemfolkeligt Samvirke er positivt indstillet over for Københavns Kommunes beslutning om at lægge en samlet politisk strategi, der sigter mod en bæredygtig og langsigtet integration af medborgere i kommunen. MS værdsætter brugen af statistikker og data til at underbygge initiativerne og peger på, at det er vigtigt at forsætte at evaluere og indsamle data om området for at understøtte implementering.

Inspireret af København Kommunes Handleplan mod racisme, etnisk diskrimination og hadforbrydelser, anbefaler MS at man inddrager civilsamfundet som følgegruppe i den kommende proces for Integrations- og medborgerskabs politik. Adskillige civilsamfundsorganisationer arbejder direkte med målgruppen og løfter stemmer for de personer, der ikke selv har ressourcer til at blive hørt. MS peger på, at organisationerne kan kvalitetssikre initiativerne og bidrage til, at alle perspektiver bliver repræsenteret. MS finder det presserende at italesætte det manglende fokus på borgere med inuit-baggrund. Undersøgelser peger på forskellige barrierer for inklusion af denne gruppe. Heriblandt en lavere beskæftigelsesgrad, og manglende organisering og dermed repræsentation af inuit foreninger i Danmark. MS mener, at det er vigtigt at inkludere borgere med inuitbaggrund i kommunens datagrundlag og udarbejde initiativer i samarbejde med inuitbefolkningen i Københavns Kommune.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen tager Mellemfolkeligt Samvirkes forslag til efterretning og bemærker, at forvaltningen vil af søge muligheder for at inddrage civilsamfundet i den løbende implementering af politikken. Forvaltningen bemærker endvidere, at målgruppen for politikken med inspiration fra den nationale integrationsindsats. Inuit-borgere er derfor - som danske statsborgere med dertil hørende rettigheder - ikke i målgruppen for denne politik, men indgår som målgruppe for "Københavns Kommunes handleplan om racisme, etnisk diskrimination og hadforbrydelser". Københavns Kommune har i den forbindelse fokus på at styrke beskæftigelsen blandt københavnere med inuit-baggrund og sikre, at målgruppen ikke udsættes for diskrimination, men har lige muligheder for at deltage i samfundslivet, herunder at oprindelige folks rettigheder sikres.

Nørrebro Lokaludvalg bemærker, at udvalget bakker op om udkastet til politikken og bifalder den brede inddragelse af civilsamfundet. Udvalget bemærker, at det læner sig op ad de input der er kommet ind via den brede inddragelse og at udkastet taler direkte ind i udvalgets Bydelsplan.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen kvitterer for tilbagemeldingen.

Ungeråd KBH bemærker, at rådet finder udkastet godt og at det bakker op om rigtig mange af tiltagene. Dog finder rådet, at der mangler nogle flere konkrete løsningsforslag til hvad der kan gøres fremadrettet,

hvordan der skal følges op, så tiltagene bliver ført ud i livet og også klare resultater, så man kan kortlægge om indsatserne har virket.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen bemærker, at politikken udgør en overordnet vision med pejlemærker og principper for integrationsområdet og derfor ikke er baseret på konkrete løsningsforslag. Det fremgår imidlertid at tiltag til fremme af integration og medborgerskab, som udmøntes under politikken, vil blive evalueret eller på anden vis monitoreret mhp. på at dokumentere effekt, forandring og/el. udvikling.

Valby Lokaludvalg bemærker, at udvalget sætter stor pris på det arbejde, der er lavet i politikpapiret, som virker både grundigt og gennemarbejdet. Udvalget finder det særlig positivt, at der tydeligt er redegjort for allerede etablerede initiativer, hvilket gør det nemmere for udvalget at vurdere, hvor det kan anbefale og kommentere på indhold. Desuden bemærker udvalget at:

1) Det gerne vil tænkes ind i udviklingen af politikken, da udvalget også ønsker at se den gruppe, politikken handler om, være aktive i nærdemokratiet.

2) Manglende sprogforståelse generelt er den største forhindring for deltagelse i den danske kultur og det danske samfund. Udvalget bemærker, at "Jobdansk" er et godt tilbud, men at det indebærer en risiko for at ende i "pizzadansk". Ved at tilpasse sprog-undervisningen til én retning fastholder man en særlig borger-gruppe i en særlig type job. Jobdansk kan dermed i praksis blive en begrænsende faktor i forhold til at holde integrationsborgere på arbejdsmarkedet, da de ikke vil kunne skifte mellem jobs på lige fod med etniske danskere. Derfor skal der være fokus på, hvordan man kan dygtiggøre sig på dansk, uanset alder og baggrund.

3) Det fremstår det som om integration kun er et offentligt ansvar. Kan civilsamfundet tænkes mere aktivt ind i på tværs af de forskellige områder? Der er meget fokus på forskelligheder fremfor at tale om det, vi er fælles om og hvad vi, civilsamfundet, kan gøre for integration, så vi imødekommer de behov, der er.

4) Der i oplægget er meget få konkrete indsatser. Udvalget savner data til at underbygge, hvad "de tidligere indsatser for skolebørn" helt konkret indebærer, hvor og hvornår indsatsen kan defineres som succesfuld, eller som minimum mulig at evaluere på ud fra objektive kriterier. Den eneste måde vi kan forpligte os til at komme i mål, er at have nogle mål at nå. Det ville give papiret tyngde, at der var færre vendinger med mindelser om skåltaler, og flere konkrete tal at måle og følge op på, idet man vel må gå ud fra, at indsatsen ikke slutter i 26, men at der også lægges op til, at der allerede nu indtænkes langsigtede mål.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen bemærker følgende:

1) At borgere og lokaludvalg har været inviteret til workshop på rådhuset om udvikling af politikken. Forvaltningen har således i høj grad

udviklet politikken på baggrund af inddragelse af den gruppe, politikken handler om.

2) At forvaltningen er enig i, at sproglige udfordringer er en markant barriere for integration og at der også fremadrettet skal være fokus på, at alle med sproglige udfordringer får relevante tilbud uanset alder og baggrund.

3) At det fremgår af politikkens princip B) at politikken "I høj udstrækning gennemføres med inddragelse af civilsamfundet for at skabe helhedsorienterede og koordinerede løsninger".

4) At politikken udgør en overordnet vision med pejlemærker og principper for integrationsområdet og derfor ikke er baseret på konkrete indsatser. Det fremgår imidlertid at tiltag til fremme af integration og medborgerskab som udmøntes under politikken vil blive evalueret eller på anden vis monitoreret mhp. på at dokumentere effekt, forandring og/el. udvikling.

Vesterbro Lokaludvalg bemærker, at forslaget velgennemarbejdet og kommer rundt om de relevante pejlemærker som politikken bør indeholde for vores by.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen kvitterer for bemærkningen.

Bemærkninger til indledende afsnit (forord, indledning og pejlemærker og principper)

Brønshøj-Husum Lokaludvalg bifalder i tråd med høringssvaret fra FSB/Helhedsplanen for Tingbjerg det princip (E), der beskriver integration som en gensidig proces. Netop dette princip kunne også efter lokaludvalgets mening, fremstå mere eksplicit i udkastet til ny integrations- og medborgerpolitik.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen tager bemærkningen til efterretning og bemærker, der i udmøntning af politikken vil være fokus på integration som en gensidig proces.

Dekonstruer.dk bemærker, at

1) Der bør være større fokus på repræsentation, diskrimination og ligebehandling. Det er vigtigt at inkludere forskning om minoritetsetniske børn og unge i skolen, forskning om minoritetsstress på arbejdsmarkedet og erfaringer med en kulturel dynamisk læringspædagogik i praksis.

2) Der bør være større fokus på, at ingen "skubbes ud i modborgermiljøer, fordi de etablerede miljøer, i form af institutioner og arbejdspladser, ikke kan rumme dem, underkender deres værd og ekskluderer deres input og anderledeshed fra beslutningsprocesser og den daglige gang".

3) "Man kan vel godt være integreret, selvom man lever et liv der ikke er i overensstemmelse med de normer, der er dominerende i det danske samfund"?

4) Der kan stilles spørgsmål ved betydningen af pejlemærke 4, og hvorfor ses dette som hensigtsmæssigt ift. at sikre alle Københavnerne ligestillet?

5) Princip 5 om at integrationstiltag baseres "på forståelsen af at integration er en gensidig proces, som fremmer at københavnere med integrationsbehov får lige mulighed for at være en del af København og samtidig styrkes i at tage et personligt ansvar for egen integration og medborgerskab" er ifølge *Dekonstruer.dk* "først og fremmest er et strukturelt ansvar".

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen bemærker, jf.:

1) at dette indgår i den supplerende "handleplan mod racisme, etnisk diskrimination og hadforbrydelser".

2) at politikken netop har fokus på, at Københavns Kommune bidrager til at "københavnere med integrationsbehov sikres mulighed for deltagelse på lige fod med andre borgere i samfundets politiske, økonomiske, arbejdsmæssige, uddannelsesmæssige, sociale, sundhedsmæssige, religiøse og kulturelle liv". Dette er således et af de fem bærende pejlemærker for politikken. *Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen* bemærker desuden, at politikken suppleres af "Københavns Kommunes handleplan mod racisme, etnisk diskrimination og hadforbrydelser", som har fokus på forebyggelse af diskrimination og fremme af ligestilling.

3) at Københavns Kommune tager udgangspunkt i integrationslovens ordlyd, hvor det fremgår, at flygtninge og indvandrere "skal have mulighed for at udnytte deres evner og ressourcer med henblik på at blive selverhvervende og aktivt deltage i og bidrage til det danske samfund på lige fod med øvrige borgere i overensstemmelse med grundlæggende værdier og normer i det danske samfund".

4) forvaltningen bemærker, at pejlemærket har til hensigt at præcisere, at Københavns Kommune behandler alle som individuelle borgere med lighed for loven og uden særrettigheder begrundet i etnisk herkomst.

5) at politikken – herunder princip 5 – er baseret på forståelsen af at integration er en gensidig proces, som på et strukturelt niveau fremmer at københavnere med integrationsbehov får lige mulighed for at være en del af København og samtidig styrkes i at tage et personligt ansvar for egen integration og medborgerskab.

Den boligsociale helhedsplan i Tingbjerg-Utterslevhuse - FSB, Steno Diabetes Center og Tingbjerg Skole bifalder det princip (E), der beskriver integration som en gensidig proces: "...forståelsen af at integration er en gensidig proces, som fremmer at københavnere med integrationsbehov får lige mulighed for at være en del af København og samtidig styrkes i at tage et personligt ansvar for egen integration og medborgerskab". Det bemærkes, at dette princip kunne fremstå mere eksplicit i udkastet til ny integrations- og medborgerpolitik.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen tager bemærkningen til efterretning og bemærker, der i udmøntning af politikken vil være fokus på integration som en gensidig proces.

FAKTI, Diversity Works og Integrationshuset Kringlebakken anbefaler, at pejlemærke nr. 3, side 14 justeres (ændring fremgår med understregning): "KK vil bidrage til, at københavnere med integrationsbehov opnår forståelse og respekt for det danske samfunds grundlæggende værdier, normer og menneskeretlige principper såsom frihed, lighed for loven, ligestilling mellem kønnene samt ligestilling for alle uanset kønsidentitet, religion, etnisk oprindelse eller seksuel orientering.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen har justeret pejlemærke 3 i tråd med anbefalingen.

Ældrerådet er imod brugen af ordet "modborgerskab" i forhold til det lille mindretal af københavnere med etnisk minoritetsbaggrund, som lever i isolerede miljøer, da rådet mener, at det er stigmatiserende.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen tager bemærkningen til efterretning og bemærker, at begrebet "modborgerskab" tager afsæt i bl.a. sociologen Aydin Soeis forfatterskab som beskriver minoritetsunge, som vender sig imod samfundet bl.a. i form af kriminalitet (bl.a. i Omar - og de andre: Vrede unge mænd og modborgerskab, 2018). Begrebet modborgerskab står endvidere centralt i det daværende Økonomi- og indenrigsministeriums "Redegørelse om parallelsamfund" fra 2019.

Københavns Stifts udvalg for religionsmøde forslår, at pejlemærke 4) ændres til: "Behandle alle borgere ligestillet under hensyntagen til deres individuelle historie og livssituation". Forslaget begrundes med, at udvalget finder det uklart hvad der menes med formuleringen "som enkeltpersoner, ikke som medlemmer af særskilte etniske eller religiøse grupper". Udvalget frygter, at formuleringen dækker over en mistænkeliggørelse i forhold til selve det at tilhøre en given etnisk eller religiøs gruppe. Dermed er der tale om en form for omvendt forskelsbehandling, som sætter den enkelte borger i den umulige situation at blive bedt om at se bort fra sin personlige, sociale, kulturelle og religiøse kontekst. Det er i bedste fald dårlig forvaltning, i værste fald skaber tilgangen flere problemer end den løser, da den sætter borgere i et urimeligt krydspres mellem integrationsindsatsen på den ene side og etnisk og/eller religiøs identitet på den anden side. Samtidig overser dette pejlemærke at et religiøst tilhørsforhold ofte kan være en støtte for den enkelte i forhold til integrationsindsatsen.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen bemærker, at pejlemærket har til hensigt at præcisere, at Københavns Kommune samtidig behandler alle som individuelle borgere med lighed for loven og uden

særrettigheder begrundet i etnisk herkomst. På den baggrund finder forvaltningen ikke anledning til at ændre pejlemærket.

Bemærkninger til beskæftigelsesområdet

Brønshøj-Husum Lokaludvalg bemærker at udvalget

- 1) I tråd med høringsvaret fra FSB/Helhedsplanen for Tingbjerg, at Københavns Kommune ikke blot skal være landets største, men også mest rummelige arbejdsplads, og udvalget støtter ligeledes de konkrete anbefalinger som der beskrives i høringsvaret "FSB/Helhedsplanen for Tingbjerg" (ØKF)
- 2) Stiller sig positive overfor, at der tilbydes danskundervisning ifm. den jobrettede indsats. Det er dog en barriere for mange kvinder af anden etnisk herkomst, at de risikerer at miste deres plads på kurserne pga. for højt fravær, da det typisk er kvinderne i disse miljøer, der bliver hjemme for at passe syge børn. Kvinder, der ikke får gennemført kurserne, kommer dermed endnu længere væk fra arbejdsmarkedet

Ad 1) *Økonomiforvaltningen* henviser til forvaltningens svar på høringsvaret fra FSB/Helhedsplanen for Tingbjerg.

Ad 2) *Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen* tager bemærkningen til efterretning. Forvaltningen er enig i, at manglende gennemførelse af formel danskuddannelse og deraf følgende sproglige udfordringer er en markant barriere for integration. Forvaltningen vil også fremadrettet have fokus på, at alle med sproglige udfordringer får relevante tilbud uanset alder, køn og opholdstid.

Brobyggerne foreslår en tilføjelse (markeret med understregning) til afsnittet "Det vil vi arbejde for fremadrettet": "At fortsætte arbejdet for at være en ikke-diskriminerende og mangfoldig arbejdsplads for københavnere med minoritetsbaggrund, hvor medarbejderne opbygger kompetencer til at se forskelligheder som en styrke og håndtere uenigheder med dialog."

Økonomiforvaltningen takker for forslaget og har indsat tilføjelsen som foreslået.

Dekonstruer.dk bemærker, at det bl.a. bør fremgå, hvor stor en procentdel af det nævnte beskæftigelsesgab skyldes fravalg fra arbejdsgiverens side pga. fx tørklæde eller muslimsk-klingende navn, hudfarve eller andet. Desuden anbefaler *Dekonstruer.dk*, at der inkluderes et fokus på diskrimination på arbejdsmarkedet, at Københavns Kommunes indsats mod diskrimination på arbejdsmarkedet udfoldes samt at det udfoldes, hvordan Københavns Kommune sikrer anerkendelse af københavnernes grundlæggende rettigheder såsom retten til at bære hovedtørklæde og beskyttelse mod diskrimination.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen bemærker, at forvaltningen ikke er bekendt med hvor stor en del af beskæftigelsesgab på 17 procentpoint ml. københavnere med dansk oprindelse og

københavnere med etnisk minoritetsbaggrund som kan henføres til diskrimination. I 2020 fik forvaltningen udarbejdet en kortlægning om ubevidst diskrimination på det københavnske arbejdsmarked. Kortlægningen identificerede visse ubalancer på det københavnske arbejdsmarked, herunder at ikke-vestlige indvandrere i særlig grad var beskæftiget i brancher, hvor de overvejende er ansat i lavere stillingsbetegnelser og gennemsnitligt tjener en lavere løn. Kortlægningen kunne imidlertid ikke give "entydige svar på, hvad der kan forklare disse ubalancer. Ej heller, hvilken betydning diskrimination og manglende anerkendelse af ikke-vestlige indvandreres kompetencer kan have". På baggrund af kortlægningen iværksatte forvaltningen imidlertid indsatsen "En by af talenter", som i 2020-2022 blev udmøntet af Foreningen Lige Adgang og Als Research og i 2023 udmøntes af konsulenterne Strepa & Torpe.

Den boligsociale helhedsplan i Tingbjerg-Utterslevhuse - FSB, Steno Diabetes Center og Tingbjerg Skole anbefaler at,

- 1) Københavns Kommune skal være landets mest rummelige arbejdsplads har et tydeligt fokus på rummelighed, fx i forhold til arbejdsopgaver og tempo, og at man generelt tilstræber at møde borgerne hvor de er, jf. ambitionen om at integration skal være en gensidig proces. (besvares af ØKF)
- 2) Københavns Kommune bør fastsætte mål om at alle forvaltningsgrene skal bidrage til beskæftigelsesfremme via oprettelse af (små)jobs på særlige vilkår, hvoraf nogle oplagt kan kombineres med anvendelse af socialt frikort, mentor-støtte mv.
- 3) Københavns Kommune yder positiv særbehandling ved at prioritere ydelser og produkter fra socialøkonomiske virksomheder, og derigennem understøtter et beskæftigelsespotentiale. Endvidere anbefales det, at Københavns Kommune etablerer en taskforce, der skal fremme socialøkonomi gennem understøttelse af etablering og drift af socialøkonomiske virksomheder.

Ad 1) *Økonomiforvaltningen* tager anbefalingen til efterretning og bemærker, at KK's forvaltninger arbejder målrettet med mangfoldighed, ligestilling og inklusion i kommunens ydelser. KK tror på, at en attraktiv arbejdsplads rummer og anerkender de enkelte medarbejdere for dem, de er, og at forskellighed bidrager til udvikling og høj kvalitet i kommunens opgaveløsning. Eksempelvis kan det nævnes, at ØKF har udarbejdet oplysnings- og uddannelsesmateriale vedrørende håndteringen af implicitte bias, der bl.a. gør opmærksom på at undgå "lighedsbias" eller andre bias forbundet med f.eks. opgaveløsning, tempo etc. - i tråd med anbefalingen fra FSB/Helhedsplanen for Tingbjerg.

Ad 2) *Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen* bemærker, at: Forvaltningen vil tage forslaget med i arbejdet med udarbejdelse af den kommende integrationshandleplan, som træder i kraft i 2024 og bl.a. udmønter Integrations- og medborgerskabspolitikken på forvaltningens område

Ad 3) *Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen* bemærker, at Københavns Kommune har en række samarbejder med socialøkonomiske virksomheder, eksempelvis har den socialøkonomiske virksomhed "Send flere krydderier" været leverandør til forvaltningens lokalt forankrede beskæftigelsesindsatser siden 2013. Det er forvaltningens vurdering, at en prioritering af enkelttydelser fra socialøkonomiske virksomheder ikke vil være i overensstemmelse med kommunalfuldmagtsreglerne, idet der vil være tale om begunstiging af enkeltvirksomheder. En positiv forskelsbehandling vil desuden være i strid med de kommunalretlige principper om ligebehandling og forsvarlig økonomisk forvaltning og endelig vil positiv forskelsbehandling stride mod de konkurrencehensyn, som udbudsreglerne og statsstøttereglerne skal sikre. Det bemærkes, at det vurderes, at en positiv særbehandling vil være i strid med kommunalfuldmagtens forbud mod kommunal støtte til enkeltvirksomheder samt at etablering af en taskforce om socialøkonomi vurderes at ligge uden for integrations- og medborgerskabspolitikens genstandsfelt.

FAKTI, Diversity Works og Integrationshuset Kringlebakken bemærker at:

- 1) Politikken ikke kan være kønsneutral og bør indeholde beskæftigelsesstatistik specifikt for etniske minoritetskvinder og derved mulighed for at følge udviklingen.
- 2) Indsatsen på området bør bygge på offentligt tilgængelige data, hvor det grundlæggende klarlægges, hvor stor målgruppen reelt er og hvor, der eksplicit differentieres mellem hhv. jobparate og aktivitetsparate både i forhold til indsatser og i forhold til afklaringsresultater.
- 3) Kommunens beskæftigelsesindsatser bør understøttes med inddragelse af tilbud i civilsamfundsorganisationer.
- 4) Fokus for forebyggelse af negativ social kontrol bør udvides til en bredere aldersgruppe, da mennesker i alle aldre udsættes for negativ social kontrol og ikke kun de unge.
- 5) Helhedsindsatsen skal tilbage i beskæftigelsesindsatsen, der skal tages udgangspunkt i ressourcer og kompetencer og arbejde på tværs af forvaltninger.
- 6) Der bør være et øget fokus på de kvinder, som ikke når at færdiggøre danskuddannelse inden for de 5 år, hvor de har ret til gratis danskuddannelse. Kvinderne strandede ofte i systemet med ringe danskundskaber og har svært ved at opnå permanent opholdstilladelse. Der peges på forskellige årsager som negativ social kontrol, PTSD, analfabetisme, adskillige graviditeter, arbejde, manglende viden om systemet, at børn passer hjemme mm. Der er ikke tilstrækkeligt at indtænke dansk i beskæftigelsesrettede tilbud, for en del af disse kvinder, er ikke i beskæftigelse. Organisationerne bemærker, at en del kvinder får danskundervisning i deres indsatser, som tilbyder højt specialiseret og professionel danskundervisning.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen bemærker, at

- 1) Beskæftigelsestal fordelt på køn er tilføjet i politikken.
- 2) Forvaltningens indsatser bygger på data om målgruppens omfang, som bl.a. er offentligt tilgængelig på integrationsbarometer.dk. Forvaltningen vil undersøge muligheden for at supplere denne data med yderligere tal, som foreslået.
- 3) Forvaltningen har bred erfaring med at understøtte beskæftigelsesindsatser med inddragelse af tilbud i civilsamfundsorganisationer og vil med integrations- og medborgerskabspolitikken fortsat have markant fokus herpå. Konkrete indsatser vil blive udmøntet under forvaltningens integrationshandleplan som forventes udarbejdet med inddragelse af civilsamfundet i forlængelse af vedtagelsen af integrations- og medborgerskabspolitikken.
- 4) Indsatsen mod negativ social kontrol er ikke afgrænset til unge, men omhandler alle, som er udsat for negativ social kontrol.
- 5) Forvaltningen er enig i, at en helhedsorienteret indsats er vigtig på beskæftigelsesområdet. Med nærværende integrations- og medborgerskabspolitik vil forvaltningen fortsat arbejde for at skabe helhedsorienterede og koordinerede løsninger i overensstemmelse med politikken (pejlemærke B) på side 4 som fastslår at "tiltag til fremme af integration og medborgerskab i høj udstrækning gennemføres igennem videndeling og samarbejde på tværs af forvaltninger og med inddragelse af civilsamfundet for at skabe helhedsorienterede og koordinerede løsninger".
- 6) Forvaltningen er enig i, at der er behov for fortsat fokus på kvinder, som har manglende danskkompetencer og som efter 5 års ophold ikke længere har ret til danskuddannelse i medfør af integrationsloven. Forvaltningen bemærker i den forbindelse, at Borgerrepræsentationen har besluttet, at Danskuddannelse 1 fortsat tilbydes til ledige københavnere med mere end 5 års ophold og som er i målgruppen for Danskuddannelse 1. Endvidere tilbydes "Jobdansk" til såvel aktivitets- og jobparate. "Jobdansk" er et kortere tilbud om beskæftigelsesrettet danskundervisning under Jobcenter København.

KVINFO bemærker med udgangspunkt i erfaringer fra organisationens mentornetværk, at:

- 1) Kvinder med etnisk minoritetsbaggrund udgør en særlig sårbar gruppe, med en lavere beskæftigelsesfrekvens. Tal, der viser dette, kan med fordel tilføjes i det indledende afsnit s. 5
- 2) Der er et stort potentiale i yderligere at involvere civilsamfundet i den beskæftigelsesrettede indsats, herunder som forebyggelse af negativ social kontrol. Det foreslås derfor at indsætte et punkt om involvering af civilsamfundet under afsnittet 'Det vil vi arbejde på fremadrettet' (side 8)
- 3) Tilføje indsigt i arbejdspladskultur i punkt 4 på side 8, så der også er fokus på de mere underforståede forventninger til, hvordan man begår sig på en dansk arbejdsplads

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen bemærker, at de foreslåede ændringer er foretaget i udkastet til politikken.

Mellemfolkeligt Samvirke foreslår årlige kurser i mere mangfoldighed på arbejdspladsen for alle medarbejdere, særligt med fokus på normkritiske og intersektionelle perspektiver. MS bemærker, at det er vigtigt ikke kun at se på, hvordan man kan styrke individets personlige kompetencer, men også hvordan institutioner kan være bedre til at inkludere forskellige etniske identiteter. Kurserne kan give arbejdspladser de nødvendige værktøjer til at fremme et inkluderende arbejdsmiljø med plads til flere kulturer, som kan fremme integrationen af medarbejdere med anden etnisk baggrund. Ligesom efteruddannelse til ansatte på arbejdsmarkedet skal kommunalt ansatte i plejehjem, daginstitutioner, skoler, jobcentre mm. også være godt klædt på med viden om hvordan man skaber en inkluderende arbejdsplads.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen bemærker, at det er uddybet i politikken, at forvaltningen siden 2020 har haft en indsats til forebyggelse af ubevidst diskrimination på det københavnske arbejdsmarked. Indsatsen gennemføres under Københavns Kommunes handleplan mod racisme, diskrimination og hadforbrydelser. Med indsatsen understøttes københavnske arbejdspladser i en vidensbaseret tilgang til at forebygge etnisk diskrimination, fremme mangfoldighed. Indsatsen er åben for såvel offentlige som private arbejdspladser i kommunen.

Københavns Stifts udvalg for religionsmøde forslår, at der tilføjes et punkt om at der fremadrettet vil blive arbejdet med at støtte københavnere med integrationsbehov i at indgå i lokale netværk, som findes blandt ngo'er, kirker og andre trossamfund.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen bemærker, at den foreslåede ændring er foretaget i politikken.

Ungeråd KBH bemærker, at rådet bakker op om, at man fokuserer på at komme ubevidst diskrimination til livs, og rådet værdsætter Københavns Kommunes ambition om at være en mangfoldig arbejdsgiver med en mangfoldig ansættelsespolitik. Rådet vil dog opfordre til, at man går skridtet videre og anonymiserer ansøgninger ved at ansøgerne ikke skal oplyse navn og billede. Desuden foreslår rådet, at:

- 1) Man introducerer københavnere med integrationsbehov til den danske arbejdsmodel, Jobcenteret m.v. Vi forslår også at der skal kunne gives en bedre introduktion til fx privatøkonomi, NemID, MitID, skat, forsikringer, Eboks, bank mv.
- 2) At man forsøger at sikre at indvandrere som kommer til Danmark får mulighed for at bruge de kompetencer og den uddannelse de har med sig fra deres hjemland. Rådet er opmærksom på, at mange indvandrere som kommer til Danmark, ikke har mulighed for at arbejde inden for det fag i de er uddannet og har jobberfaringer

indenfor, fordi deres uddannelse ikke er godkendt i det danske system. Derfor foreslår vi, at man tager indvandreres uddannelsesbaggrund og tidligere job erfaringer i betragtning når de kommer til Danmark. Det kan man gøre ved at lave fx meritssystemer, kortere fagforløb og/eller praktikker. Derudover er det vigtigt, at man med en uddannelse fra et andet land end Danmark kan få papirer på sin uddannelse og på at det kan bruge i det danske samfund.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen bemærker, at der pågår sondering af muligheden for anonym rekruttering i Københavns Kommune, men at der endnu ikke er fundet en relevant løsning. Økonomiforvaltningen følger dog udviklingen i markedet tæt og orienterer løbende Økonomiudvalget om status. Hvad angår 1) kan det oplyses, at de foreslåede elementer allerede indgår i Københavns Kommunes modtagelse af københavnere med integrationsbehov og at der fortsat vil være fokus herpå. Hvad angår 2) henviser forvaltningen til, at spørgsmålet om anerkendelse af udenlandske uddannelser henhører under Uddannelses- og Forskningsstyrelsen, men at forvaltningen i høj grad tager højde for uddannelsesbaggrund og tidligere job erfaringer i den beskæftigelsesrettede integrationsindsats.

Valby Lokaludvalg bemærker, at udvalget - med de generelle forbehold i mente - gerne vil rose afsnittet om beskæftigelsesområdet. Særligt det arbejde, der bliver lavet for de borgere, der er aktivitetsparate, eller kontanthjælpsmodtagere med anden etnisk baggrund skal roses.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen kvitterer for bemærkningen.

Vesterbro Lokaludvalg bemærker, at der findes en gruppe østeuropæere, som er i København på et kortvarigt ophold og ikke har fast adresse. De benytter sig af tilbud, som de sociale organisationer tilbyder. Det medfører overnatning samt opbevaring af ejendele i bybilledet til gene og utryghed for borgerne i området.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen vurderer, at spørgsmålet falder uden for nærværende politiks genstandsfelt og målgruppe.

Østerbro Lokaludvalg bemærker, at

- 1) Det er vigtigt, at kommunen fortsat arbejder med at skabe reelle praktikpladser, som det i praksis er muligt for unge med anden etnisk baggrund end dansk at få adgang til. Det gælder praktikpladser i kommunen selv, men også i samarbejde med Københavns erhvervsliv. Det sidste via fortsatte indsatser rettet od erhvervslivet.
- 2) Et andet greb kunne være at skabe nyttejobs for unge på plejehjem. Det kunne skabe relationer på tværs af generationer og være en indgang til arbejdsmarkedet i sundheds- og omsorgssektoren.

- 3) Ældre borgere (+ 50) med etnisk minoritetsbaggrund og integrationsbehov skal ikke opgives på arbejdsmarkedet. Der skal tvært imod laves særlige indsatser, rettet mod både kvinder og mænd, der kan bringe borgerne ud på arbejdsmarkedet og/eller fastholde denne gruppe på arbejdsmarkedet
- 4) Endelig er det afgørende at Københavns Kommune implementerer køns-, alders- og etnisk neutrale ansættelsesprocedurer, der også ser bort fra udseende i øvrigt og, at kommunen, med de midler den har til rådighed, forsøger at påvirke erhvervslivet i samme retning. (ØKF)

Ad 1-3) *Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen* kvitterer for de fremsendte forslag til konkrete indsatser og bemærker, at de vil blive taget i betragtning i forbindelse med udarbejdelse af en kommende integrationshandleplan. Handleplanen forventes at træde i kraft i 2024.

Ad 4) *Økonomiforvaltningen* tager bemærkningen til efterretning og bemærker, at forvaltningens oplysnings- og uddannelsesmateriale vedrørende håndtering af implicite bias bl.a. gør opmærksom på etniske, køns- og aldersstereotyper og -fordomme i rekruttering. Det er håbet, at KK's tiltag vil have en afsmittende effekt på erhvervslivet. Det kan også nævnes, at forvaltningen følger udviklingen i markedet for løsninger til sløring af data, fx køn, alder og etnicitet, som kan anvendes til at vurdere, hvor godt et givet CV matcher et givet jobopslag. ØKF har vurderet, at løsningerne på markedet endnu ikke er modne til at kunne bruges i KK, men forvaltningen følger udviklingen tæt og orienterer løbende ØU om status.

Bemærkninger til by- og boligområdet

ABF bemærker at andelsboligerne mangler i politikken og at andelsboliger kan være et centralt "værktøj" i forhold til at skabe bedre integration og medborgerskab. Konkret foreslår **ABF** at det tilføjes, at andelsboligsektoren bruges i byplanlægningen til at fremme integration og at Københavns Kommune vil se på mulighederne for at støtte andelsboliger - både i forhold til (ny)byggeri, konvertering og sociale tilbud - med henblik på at udvikle blandede, bedre og mere fællesskabsorienterede byrum og boliger, hvor integrationen af nye medborgere kan styrkes.

Økonomiforvaltningen bemærker, at høringsvaret omhandler boligpolitik og således ikke giver anledning til ændringer i integrations- og medborgerskabspolitikken. Vi henviser til, at **ABF** afgiver hørings svar til Kommuneplanstrategi 2023, hvor der er ekstern høring i andet halvår af 2023. Formålet med kommuneplanstrategien er netop at igangsætte en dialog med byens borgere, erhvervsliv og civilsamfund om den politiske byvision og strategiske retning for byens fysiske udvikling. Strategien indeholder afsnittet "En by for alle", hvor også andelsboliger nævnes.

Brønshøj-Husum Lokaludvalg bemærker, at

- 1) Kommunen for at styrke den lokale forankring, i høj grad skal støtte lokale tiltag som f.eks. rekreative område/legepladser mv. Udvalget vil samtidig opfordre til at fremme samarbejde mellem flere forskellige typer boligformer - fx hvis det er et samarbejde mellem ejer, almene og andelsboliger - i disse projekter.
- 2) Brønshøj-Husum har en af de højeste andele af almene boliger (43+%), mens andelen af ejerbolig f.eks. er 30%. Københavns Kommune har 20% almene boliger, og det må være et ultimativt krav, at almennyttige boliger ikke klumpes sammen i områder, der allerede er, eller har været eller på grænsen til at komme på "ghettolisten", Derfor vil et krav om minimum 40% almene boligområder, som det foreslås i udkastet til integrations- og medborgerskabspolitik, være problematisk, hvis det gælder for områder, der i forvejen har en høj andel af almene boliger - fx Brønshøj-Husum. Der må stræbes efter, at der er en sund balance mellem ejer, andel, almennyttigt og andre boformer i alle områder af bydelen.
- 3) Det er væsentligt, at der sikres flere arbejdspladser i disse områder, så vi undgår at nogle boligområder bliver "sovebyer". Det skal være blandede bydele med erhverv.

Ad 1) *Økonomiforvaltningen* takker for bemærkningen. KK bestræber sig på altid at inddrage byens borgere, herunder lokale kræfter i konkrete projekter.

Ad 2) Målsætningen om 40% almene boliger gælder udelukkende i nye byudviklingsområder, såsom Nordhavn. Der er således ikke en ambition om 40% almene boliger i den eksisterende by. I samarbejdsaftalen med regeringen fra 2022 står det beskrevet, at "fortætning [med almene boliger] i de eksisterende byområder beror på, at det nødvendige plangrundlag kan tilvejebringes, ligesom det konkrete potentiale for boliger i de enkelte sager er afhængig af de lokale forhold". Der tages således hensyn til det eksisterende boligudbud- og forhold (herunder ejerformer) i et givent byområde i vurderingen af, om der kan bygges yderligere almene boliger.

Ad 3) *Økonomiforvaltningen* bemærker, at høringsvaret omhandler hhv. bolig og erhvervs politik. Vi henviser til, at Brønshøj-Husum Lokaludvalg afgiver hørings svar til Kommuneplanstrategi 2023, hvor der er eksternt høring i andet halvår af 2023. Formålet med kommuneplanstrategien er netop at igangsætte en dialog med byens borgere, erhvervsliv og civilsamfund om den politiske byvision og strategiske retning for byens fysiske udvikling.

Dekonstruer.dk foreslår, at der i politikken indarbejdes et fokus på:

- 1) Strukturelle forhold, som medfører overrepræsentation af udsatte borgere og borgere med såkaldt ikke-vestlig baggrund i visse byområder. Overrepræsentationen kan skyldes diskrimination eller

fortrængning fra det private boligmarked fx pga. økonomi (mangelende beskæftigelse).

- 2) Huslejepriser, herunder opførelse af almene bolig på fx Vesterbro og Østerbro, så københavnere med etnisk minoritetsbaggrund har råd til at bo side-om-side med københavnere med etnisk dansk oprindelse.
- 3) At lovgivning og praksis kan medføre at ikke vestlig herkomst bliver en udsathedsfaktor.
- 4) Anerkendelse af dem, der falder udenfor normen og i virkeligheden en revurdering af, hvordan og hvilke succeskriterier der arbejdes henimod, hvis man skal kunne realisere de mål, det endnu ikke er lykkedes at indfri.

Teknik- og Miljøforvaltningen takker for bemærkningerne og bemærker i forhold til punkt 1-4, at der i udkastet til Integrations- og medborgerskabspolitikken nævnes en betydelig mængde af tiltag, der netop adresserer strukturelle forhold samt varieret boligudbud. Det gælder udlejningsaftalen for almene boliger, som sikrer en fordeling af fx beboere, der er anvist en bolig pga. boligsociale behov, krav om 25% almene boliger i nye byudviklingsområder, et generelt fokus på at der bliver bygget flere almene boliger, og at boligmarkedet byder på forskellige boligtyper samt at arbejde målrettet på, at der ikke skal være udsatte by- og boligområder i Københavns Kommune. Sidstnævnte indebærer en mængde tiltag, der øger de udsatte by- og boligområders attraktivitet samt borgernes chancelighed og sociale inklusion, hvilket gøres i et helhedsorienteret og bystrategisk øjemed. Dette fremgår også af udkastet til Integrations- og Medborgerskabspolitikken. For nærmere uddybning kan der bl.a. ses på målsætninger og tiltag nævnt i Københavns Kommunes Politik for Udsatte Byområder.

Mellemfolkeligt Samvirke foreslår, at der i politikken indarbejdes et fokus på:

- 1) Fremme af de positive fortællinger om unge i udsatte boligområder, så de føler sig hørt og inkluderet. Man bør støtte op om unge etniske minoritetsborgere, der ønsker at styrke deres lokalsamfund. Dette kan eksempelvis være ved at lave ungeråd og foreninger i udsatte boligområder og støtte med økonomiske midler, så de kan være med til at skabe positive fællesskaber og fortællinger om deres område.
- 2) Reel inddragelse af beboere i områdefornyelser. MS bemærker, at inddragelse styrker beboerne som ansvarfulde medborgere og derudover kan de komme med værdifuldt input fordi de er eksperter på deres eget område. Vi anerkender at der bliver lagt et stort arbejde i at inddrage beboere, men vi har også erfaret i Tingbjerg, at mange beboere ikke føler sig hørt. Det skyldes at beboerne ikke har tillid til, at de kan få indflydelse på processen, og at kommunikationen omkring processen og møderne ofte går én vej. Vi vil dog gerne fremhæve gode erfaringer med at samarbejde med

Københavns Kommune omkring inddragelsesprocesser sammen med de unge fra Tingbjerg. I 2021 afholdte de unge en byudviklingsworkshop for andre unge. Her så vi, at deltagernes engagement blev styrket af deres relationer og muligheden for at spejle sig selv i facilitatorerne. Brugen af inddragende og kreative undervisningsmetoder som brugen af LEGO, modellervoks, billeder var også med til at fastholde interessen. Vi opfordrer derfor til at give beboere et reelt mandat i områdefornyelserne, nytænke inddragelse så det går udover informationsaftener og borgermøder og i højere grad fokusere på samarbejdet med lokale beboere.

- 3) Bibeholdelse af støtten til boligsociale helhedsplaner. Mellempolitisk Samvirke anfører, at der er stærk evidens for, at langsigtede boligsociale indsatser med opbakning fra områdernes beboere kan bidrage til at løse sociale udfordringer. Landsbyggefonden har fået en mindre økonomisk ramme til de boligsociale arbejder gennem de seneste par år. Det er vigtigt at opretholde den økonomiske støtte til disse indsatser, hvis man fortsat ønsker at se en positiv udvikling i udsatte boligområder.

Teknik- og Miljøforvaltningen takker for bemærkningerne, og bemærker, i forhold til punkt 1+3, at Københavns Kommune har bibeholdt støtteniveauet til boligsociale helhedsplaner, selvom den nationale økonomiske ramme er blevet reduceret, og at Københavns Kommune og BL's 1. kreds har lavet strategiske målsætninger om at vedblive med at understøtte boligsociale helhedsplaner. Både boligsociale helhedsplaner og kommunale Områdefornyelser arbejder målrettet på at løfte og inkludere unge bosat i udsatte by- og boligområde. I forhold til punkt 2 har der været dialog med MS, og den kritik der rejses, henviser ikke til den kommunale områdefornyelse men til Udviklingsplanen for Tingbjerg/Utterslevhuse, Brønshøj/Husum, jf. parallelsamfundslovgivningen. Udviklingsplanen forpligter boligorganisationen og kommunen til at reducere andelen af almene familieboliger fra 96% til maksimalt 40%. Det er dermed ikke en beslutning, man som beboer har indflydelse på. Beboere i almene boligorganisationer har mulighed for at præge den konkrete udmøntning af beslutningerne i de beboerdemokratiske processer.

Ungeråd KBH bemærker at, det er vigtigt at sikre mangfoldighed i beboersammensætningen i boligområderne i København. Men rådet er imod en alt for stram type af kontrol hvor beboere i visse boligområder bliver tvunget ud af deres boliger. Rådet bakker desuden op om flere almennyttige boliger og bemærker, at det er vigtigt at sikre at der er boliger til alle, men også at priserne er for alle.

Teknik- og Miljøforvaltningen takker for bemærkningerne. I forhold til bemærkningerne om tvang og den offentlige debat, oplyser Ungeråd KBH, at det drejer sig om Mjølnerparken. Området er udpeget som Områdedannelsesområde jf. Parallelsamfundslovgivningen. Det betyder, at den

almene boligorganisation og Københavns Kommune er pålagt at reducere til maksimalt 40% almene familieboliger. Området gennemgår for tiden en omfattende renovering og udvikling af området. Herefter vil der blive frasolgt boliger, for at leve op til den lovbundne udviklingsplan. Boligorganisationen arbejder målrettet på at efterkomme lovkrav om genhusning på en måde, der er så skånsom som muligt for beboerne, bl.a. ved så vidt muligt at tilbyde fraflyttende beboere en bolig i nærområdet af samme størrelse og husleje.

Valby Lokaludvalg opfordrer til indtænkning af byens rum med henblik på tryksskabende indretning, der er med til at skabe rum, hvor man ikke er bange for dem, man møder uanset kulturel baggrund. Hvis der ønskes byrum hvor man kan mødes på tværs af kulturer og kulturbaggrunde, skal der skabes rammer, hvori det er muligt. Dette bør være et pejlemærke for den københavnske byudvikling generelt.

Økonomiforvaltningen tager høringssvaret til efterretning og bemærker, at KK så vidt muligt forsøger at tage hensyn til Det Kriminalpræventive Råds 8 kriminalpræventive principper i indretningen af nye byrum

Vesterbro Lokaludvalg foreslår, at

- 1) Det tilføjes til afsnittet "Det vil vi arbejde for fremadrettet", at kommunen skal arbejde for at opkøbe kommunale og statslige ejendomme med henblik på at indrette billige boliger til unge og udsatte borgere.
- 2) Der oprettes genbrugsstationer med tilhørende mødesteder i boligområderne.

Ad 1) *Økonomiforvaltningen* takker for forslaget. En kommune kan udelukkende erhverve fast ejendom med henblik på at varetage kommunale formål. En kommune kan som udgangspunkt ikke opkøbe fast ejendom med henblik på videresalg. Der er således ikke lovhjælp til, at KK kan opkøbe kommunale og statslige ejendomme mhp. at videresælge disse til eksempelvis almennyttige boligselskaber, som kan indrette boliger til hhv. unge og udsatte borgere. Høringssvaret giver således ikke anledning til ændringer.

Ad 2) *Teknik- og Miljøforvaltningen* takker for bemærkningen og forslaget. Genbrugsstationerne, både de mindre og nære samt de større, understøtter fællesskaber og møder gennem genbrugsaktiviteter og faciliteter som værksteder og bytterum. De planlagte genbrugsstationer, der skal etableres i 2023 og 2024, er alle indrettet med faciliteter til møder, og lokaludvalgets forslag tages med i det videre arbejde om planlægning af nye genbrugsstationer i den kommende ressource- og affaldsplan (RAP30).

Bemærkninger til børne- og ungdomsområdet

Brønshøj-Husum Lokaludvalg bemærker, at udvalget bakker om de anbefalinger, som angives i høringssvar "FSB/Helhedsplanen for Tingbjerg", hvor der lægges vægt på betydningen af at møde elever,

forældre, ansatte og samarbejdspartnere med høje, positive forventninger. Lokaludvalget bakker ligeledes op om anbefalingerne til konkrete tiltag i høringsvaret fra FSB/Helhedsplanen i Tingbjerg.

Der kvitteres for bemærkningerne og henvises til *Børne- og Ungdomsforvaltningens svar på høringsvaret fra FSB/Helhedsplanen i Tingbjerg*

Brobyggerne foreslår, at en styrkelse af læreres og elevers interkulturelle kompetencer og tolerance for forskelligheder indarbejdes i bullet tre i afsnittet "Det vil vi arbejde for fremadrettet". Dette som ekstra eksempel på, hvordan der vil blive arbejdet på at sikre, at alle børn og unge trives og oplever stærke fællesskaber. Brobyggerne foreslår desuden, at der indføres endnu en bullet i afsnittet, som skal handle om, at alle børn og unge oplever at være en del af positive fællesskaber og udvikler kompetencer til at indgå i samfundet som demokratiske medborgere.

Børne- og Ungdomsforvaltningen bemærker, at et vedvarende fokus på kompetenceudvikling, høje forventninger til alle børn samt forebyggelse af mobning og forskelsbehandling allerede er nævnt i politikken som nogle af de områder, der vil være fokus på fremadrettet. Heri indgår også en styrkelse af læreres og elevers interkulturelle kompetencer og forståelse for forskelligheder. Fx handler den kompetenceudvikling, som tilbydes i dag, bl.a. om forståelse for forskelligheder, mangfoldighed og inkluderende undervisning, og der tilbydes også i 2023 relevante forløb for skoleelever under Åben Skole. Kulturel forståelse og forståelse for rettigheder og pligter i et demokratisk samfund er i øvrigt en del af folkeskolens formålsbeskrivelse, hvorfor der naturligt arbejdes med dette på alle Københavns skoler.

Forvaltningen finder det imidlertid relevant, at en styrkelse af elevers interkulturelle kompetencer skrives eksplicit frem, hvorfor bullet tre i afsnittet "Det vil vi arbejde for fremadrettet" tilpasses. Teksten vedr. kompetenceudvikling i afsnittet "Det gør vi allerede" tilpasses ligeledes mhp. at synliggøre eksempler på udvalgte relevante forløb. Der foretages ikke yderligere ændringer.

Dekonstruer.dk Dekonstruer.dk bemærker, at der i politikken bør være mere fokus på strukturelle barrierer - her nævnes diskrimination i adgang til modersmålsundervisning, forventningsfattigdom blandt lærere og pædagogisk personale, og eurocentrisk undervisningsmateriale bl.a. som eksempler. Det nævnes i øvrigt, at det er væsentligt at sikre, at børn og unges oplevelse af at være en del af et stærkt fællesskab ikke hæftes op på, at man falder indenfor samfundets dominerende, snævre normer. Kompetenceudvikling foreslås tilrettelagt som længerevarende forløb, der sikrer vedvarende kompetencer, som kan omsættes til praksis. Facilitering af kulturel, dynamisk læringspædagogik med fokus på

flersprogede elevers ressourcer og kompetencer, nævnes som muligt tema herfor.

Børne- og Ungdomsforvaltningen finder også et fokus på strukturelle barrierer og forhold vigtigt, og der er stor opmærksomhed på at sikre, at der er plads til alle i byens børne- og unge fællesskaber. Det bemærkes dog, at alle børn i 0.-9. klasse med bopæl i kommunen, som har et andet modersmål end dansk, kan modtage modersmålsundervisning, og at der jf. "Bekendtgørelse om folkeskolens modersmålsundervisning" oprettes hold, når mindst tolv elever ønsker undervisning i et pågældende sprog. Det bemærkes i øvrigt, at der i regi af forvaltningens fokus på trivsel i grundskolen i øjeblikket arbejdes på nye indsatser, som bl.a. har fokus på børns forskellige ressourcer og vigtigheden af høje forventninger. Indsatserne iværksættes, hvis der opnås finansiering i Budget 2024. Det samme gælder indsatser under Københavns Kommunes "Handleplan mod racisme, etnisk diskrimination og hadforbrydelser", som bl.a. omhandler ubevidste bias og udvikling af repræsentativt undervisningsmateriale.

Der tilbydes i dag relevant kompetenceudvikling af kortere og længere varighed, og det er altid hensigten, at læringen herfra skal kunne omsættes til praksis. På baggrund af Dekonstruer.dk's forslag, vil forvaltningen se nærmere på, om kulturel, dynamisk læringspædagogik kunne være relevant at inkludere i den kompetenceudvikling, der tilbydes fremadrettet, i supplement til lignende kurser. Forvaltningen finder ikke anledning til at ændre i politikken.

Den boligsociale helhedsplan i Tingbjerg-Utterslevhuse - FSB, Steno Diabetes Center og Tingbjerg Skole anbefaler, at Københavns Kommunes skoler arbejder systematisk og målrettet med trivsel og faglig udvikling via et øget fokus på praksisfaglighed. Det bemærkes, at håndværksmæssige aktiviteter kan medvirke til at reducere fravær og skolevægring, og at værkstedspædagogiske aktiviteter i øvrigt kan styrke motivationen for mere teoretisk undervisning og medvirke til øget interesse for erhvervsfaglige uddannelser. Det anbefales desuden, at Københavns Kommune skaber mulighed for at udbrede "Læsemakkerordningen" til flere skoler. At unge i udskolingen, via et lommepengejob, træner læsning med elever i indskolingen, skaber ikke kun faglig progression men har også indflydelse på oplevelsen af trivsel og fællesskab. Endelig anbefales det, at Københavns Kommune fortsætter med at understøtte den gode skolegang med et aktivt fritidsliv i forpligtende fællesskaber; lommepenge- & fritidsjob, brobygning til foreningslivet og -selvfølgelig - institutionstilbud med høj kvalitet.

Børne- og Ungdomsforvaltningen bemærker, at de mange gode erfaringer fra Tingbjerg er vigtige indspark for det videre arbejde med bl.a. trivsel og faglig udvikling. Samtidig er erfaringerne relevante ift. det tværkommunale samarbejde om udsatte byområder og nuværende og

tidligere udpegede udsatte boligområder. I forhandlingerne om Budget 2024 vil der blive taget stilling til nye initiativer, der kan højne trivsel blandt børn og unge i grundskolen. Det er for nuværende ikke på tegnebrættet, at der skal indgå konkrete indsatser vedr. "læsemakkere". Derimod forventes der at indgå midler til lokalt videns- og udviklingsarbejde, der bl.a. involverer en styrkelse af de praktiske elementer i skolens undervisning. Indsatserne i trivselspakken iværksættes, hvis de prioriteres politisk i forbindelse med forhandlingerne. Det bemærkes i øvrigt, at forvaltningen fortsat har fokus på at sikre institutionstilbud af høj kvalitet over hele byen, ligesom der på tværs af forvaltninger i kommunen arbejdes sammen om god brobygning til foreningslivet. Forvaltningen finder ikke anledning til at ændre i politikken.

FAKTI, Diversity Works og Integrationshuset Kringebakken påpeger, at samarbejde med civilsamfundet ikke fremgår af afsnittet vedr. børne- og ungdomsområdet på trods af, at det er et af politikkenes principper for integration og medborgerskab. Organisationerne opfordrer til, at de inddrages som samarbejdspartnere på området, da de har relevante indsatser og fungerer som brobyggere til daginstitutioner, skoler, ungdområdgivninger, mm.

Børne- og Ungdomsforvaltningen kvitterer for tilbuddet om fremadrettet samarbejde og bemærker, at der på en række områder samarbejdes med forskellige civilsamfundsorganisationer m.fl. – fx ift. brobygning til foreningslivet, igennem forløb under Åben Skole og Åben Fritid, samarbejder med boligsociale helhedsplaner, lokale netværk, Skolens Venner m.fl. På baggrund af høringssvaret tilrettes politikken, så samarbejde med civilsamfundet kommer til at fremgå af bullet tre i afsnittet "Det vil vi arbejde for fremadrettet".

Københavns Stifts udvalg for religionsmøde bemærker, at det i afsnittet "situationen i København" fastslås, at børn med ikke-vestlig baggrund har en ringere trivsel end gennemsnittet, men at afsnittet herefter stort set kun handler om sproglige færdigheder og faglige kompetencer. Udvalget bemærker, at trivsel i høj grad også handler om at blive set og mødt som den, man er. Udvalget foreslår, at projektet "DinTro-MinTro" bliver en fast del af Københavns Kommunes integrationsindsats. DinTro-MinTro er et team af gæstelærere, som tager på skolebesøg mhp. på at fremme dialog om religion. Teamet består altid af en jøde, en muslim og en kristen, alle praktiserende.

Børne- og Ungdomsforvaltningen bemærker, at trivsel – som udvalget også giver udtryk for – naturligvis ikke blot handler om sproglige færdigheder og faglige kompetencer. Trivsel handler om langt mere – og dét at blive mødt og respekteret, som den man er, er naturligvis også vigtigt for at kunne trives, lære og udvikle sig. Det gælder for alle børn. Afsnittet "Situationen i København" stiller skarpt på en række af de udfordringer, som ses i tilgængeligt data for København. Fx omhandler

afsnittet – i forlængelse af data om trivsel - fravær, mobning og forskelsbehandling. Der stilles ikke lighedstegn mellem manglende sproglige og faglige kompetencer og dårlig trivsel. Det bemærkes, at DinTro-MinTro også i 2023 er en del af Åben Skole som et gratis forløb for byens skoler. DinTro-MinTro kan – på lige fod med andre leverandører – årligt ansøge om at blive en del af Åben Skole for det efterfølgende år. En fast samarbejdsaftale er ikke mulig under Åben Skole men vil kræve, at der politisk prioriteres midler til indkøb af forløb om fx anti-diskrimination e.lign. I dét tilfælde vil forvaltningen afsøge relevante samarbejds muligheder. Forvaltningen finder ikke anledning til at ændre i politikken.

Mellemfolkeligt Samvirke foreslår, at lærere og lærerstuderende skal tilbydes at få opkvalificeret deres viden om kulturel mangfoldighed, så de er bedre til at inkludere forskellige kulturelle identiteter. Derudover bør man sikre, at der i undervisningsmaterialet i alle fag er repræsenteret forskellige verdensforståelser, kulturer og grupper, så eleverne kan spejle sig og identificere sig med undervisningen. MS foreslår desuden, at elever og studerende skal have bedre viden om religiøse mindretal og etniske minoriteter, og at skoleundervisning derfor bør indebære øget fokus på bl.a. jødedom, islam og Grønlands historie og kultur. Et udbredt kendskab til disse emner kan give en bedre forståelse af andre kulturer og styrke samarbejdet på tværs af kulturelle forskelle.

Børne- og Ungdomsforvaltningen bemærker, at der i dag tilbydes kompetenceudvikling, om bl.a. interkulturel forståelse, mangfoldighed, repræsentation i undervisningsmaterialer og inkluderende undervisning. Forvaltningen tilstræber i øvrigt, at der er taget højde for repræsentation i de digitale lærer midler, som indkøbes centralt. Ansvar for valg af undervisningsmaterialer og tilrettelæggelse af undervisning ligger imidlertid på den enkelte skole – og der kan også anvendes andet materiale end det centralt indkøbte. I Københavns Kommunes Handleplan mod racisme, etnisk diskrimination og hadforbrydelser 2023-2026 indgår en indsats om mulige samarbejder med eksterne om udvikling af undervisningsmateriale og forløb. Indsatsen iværksættes, hvis der afsættes midler i fremtidige budgetforhandlinger.

Det bemærkes, at forståelse for andre lande og kulturer er en del af folkeskolens formålsbeskrivelse, hvorfor der naturligt arbejdes med dette på alle Københavns skoler. Indholdet i undervisningen tilrettelægges af den enkelte lærer og følger folkeskoleloven, men temaer om forskellige religioner, kulturer og etniske mindretal vil ofte indgå i fagene kristendomskundskab, historie og samfundsfag. Tilrettelæggelse af forløb for lærerstuderende ligger udenfor kommunens område. Forvaltningen finder ikke anledning til at ændre i politikken.

Ungeråd KBH bakker op om det fokus, der er på at fremme stærke fællesskaber. Manglen på fællesskaber der føles inkluderende, og som alle elever føler, de kan indgå i, er noget, mange af rådets medlemmer har

lagt mærke til i skolen. Rådet bemærker, at mange af forslagene er fokuseret på fremme af elevers sproglige kompetencer. Det er selvfølgelig et rigtig vigtigt element i forhold til integration, men der er også mange andre problematikker og løsninger at tage fat i. Fx kan man fokusere mere på problematikken om fx forventningsfattigdom. Der bør i øvrigt skelnes mere tydeligt mellem generel mobning og mis-trivsel og mis-trivsel forbundet til integrationsudfordringer – fx. diskrimination og forskelsbehandling.

Børne- og Ungdomsforvaltningen bemærker, at de beskrevne indsatser og fokusområder i afsnittet "Det gør vi allerede" rigtig nok ofte omhandler sprog. Det skyldes, at gode sproglige kompetencer er meget vigtige for såvel læring som trivsel – hvilket i øvrigt gælder for alle børn. At der ikke nævnes en strøm af andre indsatser, betyder ikke, at der i forvaltningen ikke er fokus på andet – tvært imod. F.eks. arbejdes der intensivt med trivsel og formulering af nye trivselstiltag, som kan komme alle elever til gavn. Her vil bl.a. være fokus på betydningen af høje forventninger til alle børn. Indsatserne iværksættes, hvis der opnås finansiering i Budget 2024. I afsnittet "Det vil vi arbejde for fremadrettet" nævnes det bl.a., at der fremadrettet vil være fokus på at få alle børn godt videre fra folkeskolen – bl.a. via kompetenceudvikling og høje forventninger til alle elever. Det nævnes i øvrigt, at der vil blive arbejdet for, at alle børn trives og oplever stærke fællesskaber – bl.a. ved at stille skarpt på trivselsproblematikker, forebyggelse af mobning og forskelsbehandling. I arbejdet vil der naturligvis være en opmærksomhed på de mange facetter, som kan føre til mistrivsel – herunder diskrimination og forskelsbehandling – ligesom der vil være opmærksomhed på forskellige grader af mistrivsel. Forvaltningen finder ikke anledning til at ændre i politikken.

Valby Lokaludvalg bemærker, at sprogundervisning og sprogkundskaaber er grundlaget for at være en aktiv medborger. Derfor skal sprogtilegnelse være i fokus fra de helt tidlige år. Samtidig peger udvalget på, at der i folkeskolerne desværre ses tendenser til, at det at være to- eller flersproget er en medvirkende faktor til at blive funktionel analfabet. Derfor mener udvalget, at der skal være øget fokus på sproglig udvikling i folkeskolen. Dog finder udvalget det væsentligt at gøre op med dogmet om, at det at være flersproget skal opleves som et handicap. At være flersproget er et aktiv, forudsat at sprogdudviklingen understøttes.

Børne- og Ungdomsforvaltningen bemærker, at der arbejdes konsekvent og målrettet med udvikling af børns sprog i København – både når det gælder den helt tidlige sprogtilegnelse før og efter opstart i dagtilbud, og når det gælder de ældre børn, som går i skole. Tidlige indsatser er på mange områder centrale, og det gælder også for sprogområdet. Derfor er arbejdet med sprogtilegnelse også en del af sundhedsplejens arbejde i deres kontakt med byens familier, ligesom der i byens dagtilbud arbejdes struktureret med sprogdudvikling – fx via de daglige snakke med børnene og via dialogisk læsning. I byens skoler er der fokus på

sprogudviklende undervisning i alle fag gennem hele skoletiden. Den sprogudviklende undervisning er vigtig for alle elever – ikke kun de flersprogede – og der tilbydes i 2023 bl.a. kompetenceudvikling om sprogudviklende undervisning, som kan understøtte skolernes arbejde hermed. Herudover er der naturligvis indsatser, som er særligt målrettet flersprogede elever – fx undervisning i dansk som andetsprog. Forvaltningen finder ikke anledning til at ændre i politikken

Bemærkninger til kultur- og fritidsområdet

Brønshøj-Husum Lokaludvalg bemærker, at

- 1) Udvalget anbefaler, at der prioriteres anlæg som f.eks. sportshal, gymnastikudstyr, asfaltbasket, asfaltfodbold, større indhegnede områder til hundeluftning, samt andre tiltag, som kan bringe lokal sammen og gøre dermed være med til at øge den generelle folkesundhed.
- 2) Brønshøj-Husum Lokaludvalg ønsker også, at der skal være let adgang til at deltage i musik, teater og andre kreative aktiviteter i alle dele af byen. Der er ikke tilstrækkeligt at informere om, hvor disse muligheder findes, når mulighederne ofte findes i helt andre bydele. Deltagelsen vil styrkes, ved at der er let adgang. Det bør overvejes at etablere musik- maler- og teater skoler i de socialt udsatte områder som initiativcentre f.eks. i Husum – Tingbjerg

Kultur og Fritidsforvaltningen anerkender, at faciliteter til kultur- og fritidsaktiviteter er vigtige for lokalt fællesskab og deltagelse. Dette arbejdes der løbende med i en række processer på tværs af kommunen. Bemærkningen vedr. let adgang til kulturelle aktiviteter tages til efterretning og indskrives som eksempel i Integrations- og medborgerskabs politikken, ligesom KFF vil arbejde videre med forslaget ifm. udmøntningen af den nye Kultur- og Fritidspolitik, som bl.a. også har det fokus.

Dekonstruer.dk foreslår, at der i politikken indarbejdes et fokus på:

- 1) At undersøge hvad københavnske børn med etnisk minoritetsbaggrund foretager sig i stedet for at være en del af det etablerede foreningsliv (boldspil i gården, samvær med familie, musik mv.) mhp. på at kunne fremme brobygning mellem målgruppen og forenings- og kulturlivet.
- 2) Socioøkonomiske årsager til manglende foreningsdeltagelse, herunder manglende forudsætning for at betale kontingent.
- 3) Betydning af udvalg af bøger og evt. manglende repræsentation og tilgængelighed i materialer på biblioteker. Samt fokus på at fremme læsning ved at inddrage den kulturelt dynamiske læringspædagogik, dialogisk læsning mv.
- 4) Hvordan anerkendelse, bekræftelse og en følelse af at høre til i dette fællesskab, sikres det, hvis normen er snæver og fastlåst og samtidig målet for integrationen?

- 5) At indhold i kulturliv og teater i højere grad er baseret på repræsentation og imødekommer københavnere med etnisk minoritetsbaggrunds behov og interesser

Kultur og Fritidsforvaltningen bemærker, at pointerne er relevante, og at de vil blive inkluderet i Kultur- og Fritidsforvaltningens arbejde med en handleplan på området. Desuden vil udvalgte eksempler fra bemærkningerne blive inkluderet i Integrations- og medborgerskabspolitikken.

Mellemfolkeligt Samvirke foreslår, at der i politikken indarbejdes et fokus på at der skabes flere deltagelsesmuligheder og foreninger fysisk bringes tættere på den enkelte. Dette kan eksempelvis være ved at udbygge foreningslivet i lokale boligområder for at inkludere minoritetsborgere. Get2Sport (DIF), GAME og Mellemfolkeligt Samvirke har erfaring med at flytte foreninger ud i boligområderne og på den måde få flere med. Derudover bør foreningerne have forskellige deltagelsesmuligheder - fra at man kan komme og hænge ud, til at man kan deltage i selvorganiserede, semiorganiserede og organiserede træninger, så man gør foreningslivet let tilgængeligt alt efter den enkeltes ressourcer.

Kultur og Fritidsforvaltningen er meget enige i betragtningerne og arbejder allerede med metoden i forhold til flere af de eksisterende idrættssociale indsatser i KFF, herunder FerieCamp, Brobold og Sociale partnerskaber med foreninger. Dette vil blive tydeliggjort i politikken.

Valby Lokaludvalg bemærker, at der mangler tydelighed i forhold til, hvilke foreninger der er blevet spurgt til problematikken omkring deltagelse i kulturtilbud? Der bliver opstillet en problematik, der viser, at der ikke er deltagelse fra ikke etnisk danske grupperinger i kultur- og fritids-tilbud. Men ud fra det fremsendte materiale er det ikke gennemsigtigt hvilke organisationer, der er blevet spurgt, det er os derfor ikke muligt at vurdere om der er en bias i forhold brugere af fritidstilbud. Baggrunden for spørgsmålet er, at man fx kunne forestille sig, at visse typer foreninger fx fodboldklubber oplever at have betydelig deltagelse af etniske minoriteter, mens det måske ikke er tilfældet i gymnastikforeninger. Derfor er det interessant for udvalget at høre hvem der er blevet spurgt, da der være en bias på den baggrund.

Desuden bemærker udvalget at:

- 1) Man som et konkret tiltag kan overveje kontingentstøtte til deltagelse i folkeoplysende foreninger til voksne, der lever op til objektive krav, f.eks. længerevarende ledigheds- ydelse, dårlige sprogkunderskaber, isolation og lignende.
- 2) Der er fokus på at inddrage flere i foreningslivet. Desværre ender det i praksis oftest med, at fokus lægges på børnene, og hvordan man får dem til at deltage i foreningslivet. Vi har et hav af folkeoplysende foreninger, der henvender sig til voksne på tværs af kulturel baggrund, og vi ser gerne, at der bliver lagt et yderligere fokus her.

Kultur og Fritidsforvaltningen anerkender, at datagrundlaget for, hvem der deltager i hvilke kultur- og fritidstilbud i København ikke er særligt stort. I forbindelse med den nye Kultur- og Fritidspolitik er blevet besluttet at iværksætte en undersøgelse af barrierer og motivation for deltagelse i kultur- og fritidslivet, hvorfor et mere detaljeret datagrundlag i løbet af de kommende år, vil blive tilgængeligt. Et indsatsområde om at inkludere flere voksne i kultur- og fritidslivet er indarbejdet i Integrations- og medborgerskabspolitikken og vil blive behandlet yderligere i KFUs handleplan på området, herunder potentialerne for en kontingentstøtteordning for voksne. Dette kræver dog, at der afsættes økonomi.

Bemærkninger til socialområdet

Dekonstruer.dk foreslår, at der i politikken indarbejdes et fokus på:

- 1) At ufrivillig hjemløshed kan skyldes arbejdsløshed pga. fortrængning fra arbejdsmarkedet (fx pga. diskrimination)
- 2) At der som led i de kriminalitetsforebyggende indsatser, som en tidlig indsats, kunne det benyttes professionelle coaches og psykologer som kan hjælpe målgruppen med at sætte ord på oplevelser og følelser, blive opmærksomme på og arbejde med egne mønstre, forsvarsmekanismer mv. En sådan indsats kan evt. også kunne være samarbejdende med skolen, fx. gennem SSP, PPR eller lignende.

Ad 1) *Socialforvaltningen* har fortsat fokus på at styrke en helhedsorienteret indsats og give flere hjemløse adgang til billige boliger med boligstøtte. Foruden bekæmpelse af hjemløshed, arbejder Københavns Kommune bl.a. også for at forebygge fagedudsættelser i samarbejde med almene boligorganisationer og Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen. Bl.a. yder boligrådgiverne hjælp i sager om huslejerestancer og fogedadværslar

Ad 2) *Socialforvaltningen* oplyser, at der i Borgercenter Børn og Unge arbejder både mentorer og psykologer med at øge trivslen hos udsatte børn, unge og deres familier i København på en lang række områder bl.a. gadeplansarbejde, samarbejde med skoler og institutioner og kriminalitetsforebyggelse.

FAKTI, Diversity Works og Integrationshuset Kringlebakken bemærker at:

- 1) Diversity Works skal nævnes på lige fod med Fakti og Kringlebakken.
- 2) De tre organisationer tilbyder både forebyggende og understøttende tilbud til de allermost udsatte. Det er helt afgørende for de tre organisationer, at de ikke er afgrænset geografisk, og at minoritets-etniske borgere kan finde hjælp og rådgivning udenfor de almene boligområder.
- 3) De tre organisationer har stor viden om negativ social kontrol og arbejder alle med forebyggelse af vold og negativ social kontrol mod børn og voksne bl.a. i form af individuel rådgivning fx omkring

psykisk, fysisk, økonomisk eller æresrelateret vold, men også ved gruppebaseret rådgivning og oplæg om bl.a. kvinder og børns rettigheder. Samtidig samarbejder og henviser organisationer til krisecentre.

- 4) Det fremgår af politikken, at der fremadrettet vil være fokus på indsatser til børn og unge. Organisationerne opfordrer til et bredere perspektiv med fokus på mødre, der også kan blive udsat for negativ social kontrol både fra familie og omgangskreds i Danmark og i hjemlandet, ligesom de selv udøver det.

Ad 1) *Socialforvaltningen* tager Fakti, Diversity Works og Integrationshuset Kringlebakkens bemærkninger til efterretning. Ændringen er indarbejdet

Ad 2 og 3) *Socialforvaltningen* noterer sig FAKTI, Diversity Works og Integrationshuset Kringlebakkens bemærkninger

Ad 4) *Socialforvaltningen* oplyser, at Københavns Kommune arbejder helhedsorienteret med negativ social kontrol gennem en række tilbud og indsatser, som skal forebygge mistrivsel blandt børn og unge, fremme lige rettigheder og sikre kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet. Det sker bl.a. ved at tilbyde oplysning og undervisning på skoler, klubber, foreninger mm. til børn og unge om deres rettigheder og muligheder, så de er i stand til at stå imod negativ social kontrol. Kommunens fagpersoner opkvalificeres, så de er klædt på til at identificere og handle på tegn på social kontrol, når de møder det i deres arbejde i skolen, i klubben, boligforeningen eller på jobcenteret

Københavns Stifts udvalg for religionsmøde foreslår, at der som led i kriminalitetsforebyggende indsatser kan indgås samarbejde med relevante trossamfund for at understøtte den forebyggende indsats.

Socialforvaltningen oplyser, at Socialudvalget hvert år uddeler økonomiske midler til frivilligt socialt arbejde, også kendt som paragraf 18-midler. Her kan bl.a. organisationer med ophav i en religiøs kontekst, men som ikke søger om støtte til forkyndende aktiviteter, søge om støtte til frivilligt socialt arbejde. Eksempelvis har Internationalt Kristent Center i 2021 modtaget midler til at rådgive udsatte borgere samt tilbyde mad og bademuligheder.

Ungeråd KBH bemærker, at rådet forstår kompleksiteten i de problematikker, der findes med social kontrol og æresrelaterede konflikter, men savner mere konkrete forslag.

Socialforvaltningen noterer sig Ungeråd KBHs bemærkning. Med Barnets Lov, som træder i kraft den 1. januar 2024, forpligter alle kommuner sig til at etablere et kommunalt beredskab til forebyggelse, opsporing og håndtering af negativ social kontrol.

Valby Lokaludvalg har ikke særskilte bemærkninger til dette afsnit, men henviser til udvalgets generelle bemærkninger.

Socialforvaltningen henviser til Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningens svar til Valby Lokaludvalgs generelle bemærkninger.

Vesterbro Lokaludvalg foreslår, at det tilføjes til afsnittet "Det vil vi arbejde for fremadrettet", at kommunen vil arbejde på at anvise lovlige opholdssteder til hjemløse/udlændinge frem for i byrummet, og at kendskabet til gratis overskudsmaduddeling i bydelene udbredes

Socialforvaltningen bemærker, at Københavns Kommune kun må hjælpe borgere med tilbud efter serviceloven, hvis borgerne har lovligt ophold i Danmark, og borgerne er i målgruppen for det enkelte tilbud. Borgere fra EU-lande kan rejse frit rundt i EU som turist i op til tre måneder. Borgere kan dermed opholde sig lovligt i København i en begrænset periode og har i denne periode ret til ydelser efter serviceloven, hvis de er i målgruppen herfor, herunder ophold på herberg og natcafe. Hvad angår forslag om overskudsmad noterer *Socialforvaltningen* sig Vesterbro Lokaludvalgs synspunkter, men det har ikke givet anledning til ændringer fordi Københavns Kommune ikke har hjemmel i lovgivningen til at uddele overskudsmad. *Socialforvaltningen* støtter dog organisationer, der uddeler overskudsmad, via puljen til frivilligt socialt arbejde (§ 18-midler). Frivilligrådet udgiver årligt en pjece om tilbud til gadens folk, herunder madudlevering

Bemærkninger til sundheds- og omsorgsområdet

Brønshøj-Husum Lokaludvalg bemærker, at

- 1) Der i høringsvaret "FSB/Helhedsplanen for Tingbjerg" udtrykkes støtte til den vigtige ambition om at fremme social lighed i sundhed i Københavns Kommune. Brønshøj-Husum Lokaludvalg er enig i dette og støtter ligeledes de konkrete forslag til tiltag, som anføres i høringsvaret FSB/Helhedsplanen for Tingbjerg".
- 2) Samtidig mener Brønshøj-Husum Lokaludvalg, at sundhedshuse med flere sundhedsfaglige kompetencer i alle socialt udsatte bydele er en væsentlig forudsætning for at kunne fremme lighed i sundhed.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen bemærker, at en del af indsatsen målrettet ledige borgere i Tingbjerg består af en lokation med adgang til flere sundhedsfaglige kompetencer. Indsatsen er et pilotprojekt og vil eventuelt kunne udbredes til andre bydele i København baseret på projektets erfaringer. Samtidig bemærker forvaltningen, at data viser, at tilbuddene i de specialiserede bydækkende centre anvendes af borgere fordelt over hele byen, og at det dermed ikke anses som en barriere for borgerne, at de ikke har et lokalt tilbud.

Dekonstruer.dk foreslår, at der i politikken indarbejdes et fokus på:

- 1) Tolkebistand til alle uanset alder og opholdstid, evt. ved at finde alternative finansieringsmuligheder til dette, hvis lovgivningen forhindrer kommunen i at finansiere det.
- 2) Bagvedliggende årsager til dårligt helbred fx. diskrimination, negativ forskelsbehandling, minoritetsstress, mikroaggressioner, usund livsstil, færre midler til varieret kost, kontingenter i fritidslivet mv.
- 3) Brug af en kulturbevidst tilgang på alle plejehjem, så alle ældre får en forståelse for og inddrages i det mangfoldige samfund, de er en del af.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen tager bemærkningerne til efterretning og understreger, at forvaltningen, i regi af kommunens sundhedspolitik, arbejder med at fremme social lighed i sundhed. Der er således også fokus på at fremme lige adgang til kommunale sundhedsindsatser bl.a. ved at mindske eventuelle sproglige og kulturelle barrierer i tilrettelæggelsen og formidlingen heraf. Forvaltningens strukturelle tilgang til at mindske social ulighed i sundhed indebærer et fokus på bagvedliggende strukturelle årsager til dårligt helbred. På baggrund af høringsvaret er dette blevet fremhævet i politikken med formuleringen: "Data vedrørende virkningsfulde indsatser og bagvedliggende årsager til dårligt helbred er grundsten i forvaltningens arbejde på tværs af de forskellige områder."

Den boligsociale helhedsplan i Tingbjerg-Utterslevhuse - FSB, Steno Diabetes Center og Tingbjerg Skole bemærker at:

- 1) Der udtrykkes støtte til den vigtige ambition om at fremme social lighed i sundhed i Københavns Kommune
- 2) Sundhedsfremmende indsatser skal udvikles i tværfaglige partnerskaber mellem offentlige institutioner, private virksomheder og civile organisationer og foreninger. De skal tilpasses lokale forhold og behov, og skal udvikles sammen med borgerne for at blive relevante og gavnlige. Ved at sikre et tæt samarbejde mellem aktører på social- og sundhedsområdet tilgodeses borgernes mangeartede behov.
- 3) Sundhedsfremmende indsatser skal placeres tæt på, hvor borgerne bor, for det er der, hvor sundhedsadfærden udfolder sig. At placere indsatserne tæt på borgeren tilgodeser også dem, der ikke er så mobile, og for hvem det er en betydelig barriere for adgang til sundhedsydelse at skulle transportere sig langt.
- 4) Sundhedsfremmende indsatser skal gennemføres i trygge rum og arenaer, hvor borgerne ikke føler sig presset til at præstere, men motiveret til at deltage i sociale aktiviteter og fællesskaber efter eget mod og behov. Hermed skabes de bedste betingelser for deltagelse.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen bemærker, at forvaltningen har lokale sundhedstilbud i bl.a. Tingbjerg i regi af Center for Diabetes og andre af forvaltningens bydækkende enheder. Det understreges

imidlertid, at lokal tilstedeværelse ikke er en forudsætning for sundhedsfremmende indsatser, da data viser, at tilbuddene i forvaltningens specialiserede bydækkende centre anvendes af borgere fordelt over hele byen.

FAKTI, Diversity Works og Integrationshuset Kringlebakken bemærker at:

- 1) Det er positivt, at Sundheds- og omsorgsforvaltningen også fremadrettet vil arbejde for at fremme social lighed i sundhed. Organisationerne opfordrer til at de inddrages som samarbejdspartnere, da de på tværs af aldersgrupper arbejder med at brobygge til fx både praktiserende læger, hospitaler og i det hele taget formidler information om sundhed til målgruppen, og støtter familier hvor der er sundhedsudfordringer og problemer med helbredsmestring.
- 2) At fokus på ensomhed på tværs af aldersgrupper er vigtigt og at samarbejde med civilsamfundet kan bidrage til at forebygge ensomhed og social isolation.
- 3) At der mangler fokus på tidlig forebyggelse hos børn og unge kvinder, idet der er i udkastet er overvejende fokus på de ældre.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningens svar: Ensomhed på tværs af aldersgrupper er et vigtigt indsatsområde, og forvaltningen har et godt samarbejde med civilsamfundet i forhold til fællesskabsorienterede indsatser. Det gælder bl.a. fællesskaber for minoritetsældre og indsatser som Aktive Børn i Forening, der er målrettet børn i dagtilbud og indskoling i udsatte boligområder i København.

Valby Lokaludvalg bemærker, at det generelt virker det til, at man i sundheds- og omsorgsområdet ikke indtænker de kulturforskelle, der er på familiestrukturerne i familierne som et aktiv. Der er ofte et stort og støttende netværk i familierne, og det skal ses som et aktiv, ikke en udfordring. Det er strukturer, vi desværre har i mindre grad i etnisk danske familier. Derfor ønsker vi, at det fremgår endnu tydeligere og at der allokeres midler til en pædagogisk formidlingsindsats, at den type aktiver i minoritetsfamilier bruges aktivt til at skabe forståelse for den danske sundheds- og omsorgsmodel, og at de influerer positivt på at have en aktiv alderdom.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen anerkender, at familiære netværk kan udgøre en ressource i en sundheds- og omsorgssammenhæng. Det bemærkes, at forvaltningen i regi af kommunens sundhedspolitik arbejder med at fremme social lighed i sundhed, herunder lige adgang til kommunale sundhedsindsatser. Det indebærer bl.a. et fokus på at mindske eventuelle kulturelle barrierer i tilrettelæggelsen og formidlingen heraf.

Ældrerådet bemærker, at:

- 1) Der skal være ordentlige forhold for selvudpegede hjælpere, jf. ordningen i servicelovens § 94, som giver ældre mulighed for at udpege en hjælper til at udføre det arbejde, som den kommunale hjemmepleje ellers ville stå for, og som i overvejende grad anvendes af familier med etnisk minoritetsbaggrund.
- 2) Det er vigtigt, at kommunen understøtter, at selvudpegede hjælpere får bedst mulige forudsætninger for at varetage arbejdet. Rådet mener, at selvudpegede hjælpere skal have mulighed for sparring og dialog, og at selvudpegede hjælpere f.eks. skal have adgang til kurser m.v. På den måde vil kvaliteten blive løftet ift. det arbejde som selvudpegede hjælpere udfører for de ældre. Rådet mener også, at selvudpegede hjælpere skal understøttes i at arbejde med en rehabiliterende tilgang ift. den ældre.
- 3) Det er positivt, at der på sundheds- og omsorgsområdet, er et særskilt fokus på demens, diabetes og hjertesygdomme.
- 4) Det er afgørende, at kommunen er opsøgende i forhold til at minoritetsetniske ældre benytter tilbuddene f.eks. i forhold til senior- og ældreklubber og kommunens sundhedshuse og sundhedscentre samt profilplejehjem.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningens svar: Forvaltningen tager bemærkningerne med videre i forvaltningens arbejde for et mangfoldigt og inkluderende ældreliv. Forvaltningen er i gang med at arbejde strategisk med området og forventer at kunne orientere rådet nærmere herom på et møde i efteråret.

Bemærkninger til statistiske definitioner

Dekonstruer.dk bemærker, at definitioner som 'ikke-vestlig' og 'ME-NAPT' undlades, da det trækker på en orientalistisk og andetgørende præmis, om at det der ikke er vestligt, per definition er anderledes end det der er vestligt, og det virker modsat det medborgerskab, man ønsker at fremme.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen bemærker, at de pågældende definitioner indgår i politikken, da de anvendes af Udlændinge- og Integrationsministeriet til at definere målgruppen for integrationsindsatsen på nationalt plan. Forvaltningen finder det relevant, at lokale tal for København kan sammenlignes med nationale tal.

Valby Lokaludvalg finder det positivt, der er udarbejdet en decideret begrebsafklaring, så eventuelle misforståelser om grupperinger bliver foregrebet.

Beskæftigelses- og integrationsforvaltningen kvitterer for bemærkningen.